ſummus, ſeu principalis iſtius donationis finis, libera-
19 litas, & munificentia. Idcirco † enim donator alteri donat aliquid, vt liberalitatem, & munificentiam ſuam erga alterum cum laude exerceat, dict.l.1. in princip. ff. de donat.l. munus proprie, 214. ff. de verbor. ſignific. Hocque facit, vbi conſiderat, quid, cui, qualiter, quando, vbi, & quare ſit dandum, auctore Seneca lib. 1. de benefic. Itaque hæc donatio expers eſt alieni finis, aut repoſcentis antidotum: ſed ſicut liberalitas ſe ipſa eſt contenta, nec aliud ſpectat, quam alteri benefacere: ita etiam hæc donatio, quæ ob ſolam liberalitatem, & munificentiã exercetur, D.Obrecht. d. œconomia donationis, diſput. 3. th. 3. & ſeqq.
20 Non † propria, ſiue relata donatio dicitur, qua res aliqua non ex mera liberalitate, ſed ſub cauſa, in alterum donandi animo confertur. Relata nominatur: quia non ſimpliciter, abſolute & directe fit propter ſolam liberalitatem, & munificentiam: ſed in ea ad cauſam aliquam relatio, & reſpectus habe-
21 tur. Ceterum † illa verba, ſub cauſa, ſunt ſpecifica relatæ donationis differentia; quoniam eam à ſimplice, & abſoluta donatione diſtinguunt. Nam ſimplex donatio ſola liberalitate, & munificentia conſtat. At liberalitãs nulla cãuſa opus habet: quia cauſa liberalitatem, & beneficentiam excludit. Etenim qui ſub cauſa donat, is plerumque fœnerat: non ſimpliciter benefacit: & non tam dat, quam accipit beneficium. D.Obrecht. diſput. 4.
22 de mort. cauſ. donat. theſ. 7. & ſeqq. Huiuſque † relatæ donationis tria cenſentur genera: donatio mortis cauſa, de qua infra quæſt. 4. donatio reſpectu nuptiarum facta, de qua infra quæſt. 11. & donatio remuneratoria, de qua infra quæſt. 3. *Harprec.*

d *nominatus:* d *& hanc opin. tenuit Bart. vbique, quam dicit*
e *eſſe communem* e *Alexan. in l. iuriſgentium, in princ. num. 6. ff. de pact. Iaſ. in dict. leg. iuriſgentium, in princ. nu. 8. & in l. fin. num. 13. ff. de cond. cauſa data. Gomeſ. in d. §. in perſonam, poſt numer. 40. Inſtit. de actio. Habet enim ſpeciale, & ele-*
f *gans* f *nomen: merito debet inter contractus nominatos connumerari, iuxta ea quæ dixi ſupra hoc eod. lib. §. 1.*

Et ex hac concluſione infertur, quod ſicut ceteri contractus nominati non poſſunt per
g *pęnitentia* g *reuocari; ita etiam donatio eſt de ſui natura con-*
3 *tractus irreuocabilis, & in quo pœnitentia non admittitur: & ad hoc ſolet allegari text. in l. Ariſto. ff. de donatio. & hanc opin. dicit eße communem Bertach. in verbo, Donatio reuocatur, verſic. XVII. Et quod donatio perfecta regulariter reuocari non poſſit, dicit eſſe communem regulam Imol. in cap. fin. poſt num. 25. verſ. Secundo poteſt, de donatio. Quam tamen limita, & declara, ſecundum ea quæ dixi infra quæſt. 21. & ſeq.*

d *Et hanc opin.*] In contrariam partem inclinarunt Fulg. & Roma. in dict. l. iuriſgentium, aſſeuerantes ibi donationem ſemper fuiſſe contractum innominatum. *Gouean.*

e *Communem.*] Item commune, per Galiaul. in rubr. ff. de verb. oblig. nu. 26. quem do. Riminal. vbi ſupra retulit. *Giach.*

f *Elegans nomen.*] Iſto fundamento vſus fuit Rim. Præceptor meus, vbi ſupra vna cum multis alijs, quæ vide apud eundem. *Giach.*

g *Per pęnitentiam reuocari.*] Idem quod in contractibus nominatis non ſit locus pęnitentiæ: communem vide per Oſaſc. in deciſ. 98. num. 7. & in collect. mea commun. opin. verb. contractus, num. 48. *Giach.*

QVÆSTIO II.

SVMMARIA.

Ex Claro.

1 *Donatio conditionalis an ſit proprie donatio.*
2 *Donatio reciproca an ſit proprie donatio.*

Ex Additionibus.

1 *An donationi ſimplici, ſiue propriæ conditio adijci poſſit.*
2 *Num donatori liceat perfectæ iam donationi adijcere conditionem.*
3 *Modus gratuitus ſimplicem donationem non mutat.*
4 *Donatio reciproca, ſiue mutua quæ ſit.*
5 *Iſta donatio cenſetur quædam permutatio.*
6 *Donatio reciproca non dicitur, ſi diuerſis temporibus quid alter alteri largiatur.*
7 *Reciproca donatio non exigit inſinuationem, licet quingentos ſolidos excedat.*

ADDITIONES.

a
1 AN *donatio conditionalis ſit proprie donatio.*] Conditionem † donationi ſimplici, ſeu propriæ adijci poſſe, communis veraque opinio eſt, vt præter Clarum noſtrum teſtantur Bart. Caſtrenſ. Cuman. & alij in l. 2. §. ſi pecuniam, 5. per illum textum, ff. de donationib. vbi donari poteſt pecunia ſub ea conditione, Si Seius Conſul factus fuerit. Hæc conditio tantum ſuſpendit donationem: quia donatio non prius locum habet, quam conditio adiecta ſit impleta. Non autem facit eam relatam, vel ob cauſam: quia tantum donatarij, & nullam donatoris vtilitatem reſpicit. Imò vbi conditio extitit, perinde eſt, ac ſi nunquam appoſita fuiſſet, l. vltim. §. 1. verſic. ſed ſi ſub conditione, ff. de vulg. & pupill. ſubſtitut. D.Obrecht. in œconomia donationis, diſput. 2. th. 44. & ſeqq.
2 Ceterum donatori non licere perfectæ iam donationi, ſiue ex interuallo, ſiue incontinenti, adijcere aliquam conditionem, inuito donatario, pulchre contra alios defendit Antonius Faber part. 2. de errorib. pragmat. decad. 48. error. 5. per l. perfecta, 4. C. de donationib. quæ ſub modo, &c. l. 3. 4. 5.
3 6. & paſſim, C. de reuocand. donationib. Modus † quoque ſi eſt gratuitus, non mutat ſimplicem donationem: veluti ſi quis donat alteri, vt villam, domum, vel equum emat, vel vt vxorem ducat: His enim caſibus reſpectu donatoris mere liberalis, gratuita & ſimplex eſt, & manet donatio: quoniam nihil donatori acquiritur, vt poſt Bertrand. & alios docet D.Obrecht. dict. diſputat. 2. th. 47. & ſeqq. *Harpr.*

b *Reciproca.*] Non dicitur ſi hodie dono tibi, & tu poſt annum mihi donas, vide per Tiraquel. vbi infra, Adde hic quod quando fit, debet eſſe par conditio vtriuſque, non diſpar, per Tiraquel. in repet. l. ſi vnquam, C. de reuocand. dona. fol. 172. & quando vna ſuperat alteram, an in eo, quod ſuperat, cenſeatur pura donatio, per eund. fol. 169. *Giach.*

Nunquid donatio reciproca, ſiue vicißitudinaria dicatur pro-
4 *prie donatio.*] Hoc loco addendum, quod † reciproca, ſiue mutua, & viciſſitudinaria donatio ſit, quæ ita perficitur, vt eodem

QVÆST. II.

1
a QVæro, an donatio a conditionalis ſit proprie donatio? Reſpon. Gloſ. in l. 1. in princip. in verbo, ſcutum. ff. de donat. tenuit, quod dicatur proprie donatio: & illam gloſ. dicit eſſe communiter approbatam Cur. iun. in l. 1. num. 83. ff. ſi cert. pet. Licet enim aliqua diſpoſitio habeat conditionem annexam, illa conditio non eſt qualitas, quæ mutet ſubſtantiam actus, & ideo non deſinit eſſe vera, & propria donatio.*

2
b *Item quæro, nunquid donatio* b *reciproca ſiue vicißitudinaria dicatur proprie donatio? Reſpon. quod non. Ita dicit glo. in l. licet, in verbo, Mortis*

eodem contextu, & veſtigio eodem, alter ab altero, atque adeò vterque aliquid cõfeſtim capiat: veluti, ſi donem tibi fundum, & tu mihi voce mutua eodem contextu dones domum. Vnde
5 iſthæc donatio † cenſetur potius quædam permutatio, quam donatio, iuxta gloſſ. in l. quod autem, 7. §. ſi vir, & vxor. 2 ff. de donat. inter virum, & vxorem. Alberic. & Iacob. in l. ſi donatæ, 36. in fine, ff. eod. Tiraq. in l. ſi vnquam, 8. in verbo, donatione largitus, num. 110. C. de reuocandis donationibus.
6 Quod † ſi diuerſis temporibus alter alteri quid donet: vt ſi hodie ego tibi quid donem, & tu viciſſim poſt annũ, aut aliud tempus longum, mihi dones aliquid; non illa donatio mutua, ſiue reciproca, ſed vtraque ſimplex donatio putatur, l. cum hic ſtatus, 32. §. ſi ambo, 14. verſic. proinde rectiſſime dicetur, & l. qui iam nuper, 48. ff. de donation. inter virũ, & vxorem, late Tiraquell. in dicta l. ſi vnquam, 8. in verbo, donatione largitus, numero 116. C. de reuocand. donat. huncque referens D.Bocer. in Commentar. de donationibus, cap. 12. nu. 6. edit. 2. *Harprec.*

cauſa, C. de pact. quæ eſt communiter ab omnibus approbata, vt ait Curt. Iun. conſ. 82. n. 5. Nam propter viciſſitudinem dicitur habere onus annexum: quia tantum quis dat, quantum habere ſperat, & ideò non poteſt propriè dici donatio. Et ex hoc infertur,
c *quod* c *non indiget inſinuatione, vt dixi infra, q. 17. verſic. Sed nunquid.*

3 c *Quod non indiget inſinuatione.*] Quod † reciproca iſta donatio, licet quingẽtos excedat ſolidos, inſinuationem non deſideret, vltra Clarum hic noſtrum, tenent Oldradus, conſ. 139. Decius conſ. 202. colu. 4. Guido Papæ ſingul. 400. Tiraquell. dicto verb. donatione largitus, numero 110. & 127. hoſque laudans Bocer. dict. cap. 12. num. 12. Quibus addatur Andr. Gail. libro 2. obſeru. 40. numero octauo, & Petrus Nicolaus Mozz. in tractat. de donationibus, titul. de ſubſtantialibus, ſeu quæ requirantur in donation. num. 15. vbi plures allegat. *Harpr.*

QVÆSTIO III.

SVMMARIA.

Ex Claro.

1 *Donatio remuneratoria, an ſit proprie donatio.*
2 *Et an valeat, etiamſi de meritis aliter quam per aſſertionem donantis non appareat.*
3 *Et an adhuc vt talis donatio valeat, requiratur, quod merita æquiualeant donationi.*
4 *Et quomodo dicantur merita æquiualere donationi.*

Ex Additionibus.

1 *Donatio remuneratoria, quæ ſit.*
2 *Nunquid donatio remuneratoria propriè ſit donatio.*
3 *Omnis donatio merita donatarij præſupponit.*
4 *Ecquid donatio remuneratoria indigeat inſinuatione.*
5 *An ad hoc, vt donatio iſta valeat, requiratur quod merita donationi æquiualeant.*
6 *Nobilis, & diuitis officium.*
7 *Num donatio remuneratoria ob ingratitudinẽ reuocari poſſit.*
8 *Vtrum donator remuneratorius de euictione donatario teneatur.*

ADDITIONES.

a DOnatio.] Adde, atque fuſius vide per Hippol. Riminald. qui quæſtionem diſcutit, Inſtit. donat. in princ. nu. 99. & eam ampliat etiam ſi ob merita de futuro fiat, numero 113. Et limitat quatenus excedat beneficia recepta numero 115. & declarat numer. 118. deinde ad aliãs tres limitationes, vſque ad nu. 122. illas apud eum vide, qui & nu. 83. dixit ad hoc, vt inducatur, ac præſumatur remuneratoria, meritorum mentio fieri debet ſaltem generalis ab ipſo donante, ſi haud eſt de perſonis donare prohibitis, de ipſis meritis omnino conſtare debet. Vide fuſius per eum, ibidẽ numero octuageſimo quarto, & 85. *Giach.*

An donatio remuneratoria, vel antidotalis, ſit proprie donatio.] Adden-
1 dum hic eſt: quod † remuneratoria donatio ſit illa, quæ à viuente, & citra omnem periculi metum, in compenſationem meritorum, gratæque mentis declarandæ cauſa, in alternm confertur: vt ſi donem quid alicui, quod me defenderit, vel a latrunculis, ſiue hoſtibus eripuerit, l. ſi pater 34. §. primo, ff. de donationibus, vel quod me erudierit, ſcientiaque, & diligentia meliorem reddiderit, l. Aquilius, 27. ff. eodem titul. Et quamquam Gloſſa in l. donari, 83. ibique Decius, & Cagnolus, ff. de regul. iur. & alij nonnulli, quos refert, & ſequitur Arrius Pinellus in lege prima, C. de bonis matern. par. 3. numreo 60. autumant do-
2 nationem, † remunerationis cauſa factam, eſſe donationem propriam, verã, & ſimplicem; attamẽ probabilior, ac receptior eſt ſententia exiſtimãtium, remuneratoriam donationẽ nõ eſſe propriam, & ſimplicem donationem, ſed potius quandam permutationem, vel præſtati officij compenſationem, dict. l. Aquilius 27. ibi, defendi, non meram donationem eſſe, verum officium magiſtri qnadam mercede remuneratum, ff. de donatio. l. metum, 9. §. 1. verſic. conſuluit, ff. quod met. cauſ. l. ſi vero, 12. in principio, ff. mandat, l. etſi lege, 25 §. conſuluit. 11. verſic. quamuis, ibi, velut genus quidem hoc eſſet permutationis, ff. de petit. hæredita. & l. hoc iure, 19. §. primo, ff. de donationibus. Tiraquell. in repet. l. ſi vnquam, 8. verbo, donatione largitus nu. 11 & 12. C. de reuoc. donat. Ioſeph. Ludouic. in communibus concluſionibus concl. 16. n. 355. Menoch. conſ. 307. nu. 4. cum ſeqq. libr. 4. & Rauchbar. q. 11. nu. 15. part. poſteriore. Quos omnes referẽdo comprobat D. Bocer. in Comment. de donat. cap. 13. num. 2.
Hauc ſententiam non
3 infringit, quod † omnis donatio merita donatarij præſupponat, l. nec adiecit, 9. ff. pro ſocio. Nam non aliter remunerationis cauſa facta dicitur donatio, quam ſi donator ſpecialiter, & expreſſe dixerit: donare ſe, ob merita, & beneficia ſibi a donatario præſtita. D. Bocer. dict. cap. 13. nu. 4. vbi plura alia argumenta, quæ huic aſſertioni refragari videntur, neruoſe diluit. *Harpr.*

b *Non indiget inſinuatione.*] Ad idem adde, atque vide per Alban. conſ. 4. nu. 27. & Reuſner. conſ. 13. nu. 27. vol. 3. *Giach.*

4 *Talis donatio non indiget inſinuatione.*] Quod † donatio remuneratoria nõ requirat inſinuationem, etiamſi quingentorum ſolidorum quantitatem excedat, vltra Clarum noſtrum, alij plerique tradunt, Accurſius, Albericus, Bartholus, Imola, & ce-

QVÆSTIO III.

1 *QVæro, an donatio remuneratoria, vel antidotalis ſit propriè* a *donatio? Reſpõdeo, quod non poteſt propriè dici mera donatio, vel mera liberalitas. Ita probat expreße text. in l. Aquilius, ff. de donatio. & ita magis communiter tenetur, vt dicit Soc. iun. conſilio 94. num. 13. libr. 2. Hanc etiam dicit eſſe communem, Didac. in c. cum in officijs, poſt num. 10. de teſta. Licet enim fiat nullo iure cogente, non tamen negari poteſt, quin ſaltem naturali ratione: qui beneficium accepit, benefacienti ſit obligatus. Et hæc concluſio eſt maximi effectus, nam ex ea ſequitur, quod talis*
b *donatio non indiget* b *inſinuatione. Item non reuocatur propter ſuperuenĩẽtiam filiorum, vt dixi infra q. 23. verſ. Item valet etiam inter patrem, & filium, vt dixi infra, quæſt. 8. verſic. Hæc tamen, & huiuſmodi.*
2 *Sed hic occurrit pulchra quæſtio: An ſcilicet talis donatio, quæ ſic propter merita, valeat etiamſi de meriti: aliter, quam per aßertionem donantis non appareat? Reſp. ꝙ*

& ceteri in d.l. Aquilius, 27. ff. de donationibus. Oldrad. conſil. quinto, & conſil. 214. Philippus Corneus conſil. 149. col. 1. lib. 3. Alexan. conſ. 30 col. 2. lib. 3. Guid. Pap. q. 95. & conſ. 34. col. 2. & ſexcenti alij, quos recenſet, & amplectitur Tiraqu. in repetitione dict. l. ſi vnquam, 8. verb. donatione largitus, numero 47. Codice de reuocanda donat.

Quibus etiam non inuiti accedunt Emman. Soarez in theſaur. recept. ſentent. lit. D. nu. 238. Anton. Gabriel Roman. libro 3. de iur. quæſito non tollen. concluſio 6. nu. 6. & concluſio 7. nu. 2. Nicolaus Euerhardus conſ. 60. nu. 10. Mynſinger. ſenten. 4. obſeruat. 75. in principio. Modeſtin. Piſtoris conſil. 63. lib. 2. Cuiac. in lib. 29. queſ. 4. Papin. ad d. l. Aquilius, ff. de donat. Rauchbar q. 11. num. 13. part. poſter. hoſque allegans Do. Bocer. prædicto capit. 13. nu. 20. vbi tamen ſubijcit, diſpiciendum hic eſſe; vt merita donationi æquiualeant, ex Rauchbaro d. q. 1. num. 16. *Harprec.*

c *Communem concluſionem.*] Ita not. Bart. in l. ſi forte, ff de caſt. pecul. cuius contrariũ vult in l. per diuerſas, §. iuxta hæc quæro, C. mand. *Gouean.*

d *Secus autem.*] Idem donatio ob benemerita, quando facta dicatur, etiã quomodo aſſerenti de benemeritis credatur, habetur per Menoch. quem vide de arbitr. iud. caſ. 134. ſed an donatio remuneratoria dicatur, ſi filius legitimatus donat patri? vide per Socin. conſ. 295. libro 2. ſub numero 10. Itẽ quod donatio remuneratoria quælibet cenſeatur, etiamſi de meritis nil dictum ſit, dũmodo ea probentur, habetur per Tiraquell. in l. ſi vnquam. C. de reuoc. don. folio 154. qui etiam dicit, quod fallit, vbi quis donat filio, vel conſanguineo. Aduerte, quod donatio remuneratoria inter coniuges permittitur, vt per Rol. in conſ. 92. nu. 44. Et quando ſic debet conſtare de meritis per Dec. cõſil. 366. col. 4. Rubr. 95. quem vide, & Rol. d. conſ. 96. qui n. 49. dicit ꝙ alias reddatur nulla, & atteſtatur de cõm. opin. *Giach.*

5 e *Nunquid † ad hoc, vt talis donatio remuneratoria valeat, requiritur quod ipſa merita æquiualeant donationi.*] In hac remuneratoria donatione exigitur; vt detur, vel promittatur aliquid ad menſuram receptorum beneficiorum. Non enim hæc donatio excedere debet beneficia accepta; ſed hæc cum illa, & contra illa cum his congruere debẽt. Siquidem ſi plus donatur, id, quod plus eſt, in donationem ſimplicem tranſit, l. 1. & l. hoc iure, 19. §. 1. ff. de donationibus, & arguit hic Clarus noſter. Quod tamen reſtringitur, vel ratione rerum, vel ratione perſonæ. Ratione rerum reſtringitur, ſi beneficia accepta nullã æſtimationem accipiunt. Tum etenim quantacunque eſt donatio, tota remuneratoria iudicatur, vt tradit Imola in d. l. Aquilius, 27. ff. de donationibus.

ſic: neque eſt neceſſe ad ipſius validitatem, quod merita ipſa probentur. Et hanc dicit eſſe
c *communem* [c] *concluſionem. Bertr. conſ. 118. poſt nu. 1. lib. 2. in 2. part. Epiſc. Loazes in ſuis alleg. pro Marchione Velez. fol. 133. nu. 37. Quem tamen intellige, vt procedat, quando donatio fit à perſona, quæ poteſt liberè donare, licet nulla merita ſubeſſent: & ita dicit eſſe cõmunem opinionẽ. Curt. iun. conſ. 142. nu. 3. quem refert Bello. conſ. 74. poſt nu. 17. ſecũdum quam in facti cõ contingentia iudicauit Parlamentnm Delphinale, vt atteſtatur Guid. Pap. deciſ. 95. Se-*
d *cus autem, ſi ipſa* [d] *donatio fieret inter perſonas prohibitas: nam eo caſu non ſtatur aſſertioni donantis, ſed requiritur probatio meritorum. Ita dicit gloſ. in l. ſi donatione, gloſ. fin. C. de collat. quæ ad hoc propoſitum ſolet ſemper allegari, & quam dicit eſſe cõmuniter approbatam, Bello. in d. conſ. 79. nume. 5. illam etiam omnibus approbari atteſtatur Alex. in d. l. ſi donatione, num. 5. Et ita cõmuniter teneri affirmat Bertrand. conſ. 138. nu. 22. libr. 2. in 2. parte. Et hanc eſſe commun. opin. atteſtatur Paul. de Caſtr. conſ. 345. n. 4. verſ. Tertio videtur lib. 1. Corn. conſil. 144. in litera H lib. 2. Si enim ſtandum eſſet aſſertioni donãtis, ſemper poſſet eludi prohibitio legis, atteſtãte donatore merita proceſſiſſe, quod nullo modo eſt dicendum. Dicitur autem donatio fieri inter perſonas prohibitas, puta, inter patrem, & filium, inter virum, & vxorem, & huiuſmodi, de quibus infra ſuis locis dicemus.*

3 e *Sed nunquid* [e] *ad hoc, vt talis donatio remuneratoria valeat, requiritur, quod ipſa merita æquiualeant donationi? Reſp. quod ſic. Ita ſentit Bart. in l. ſi quis pro eo, §. 1. in fin. ff. de fideiuſſ. & eſt communis opin. vt ait Dec. in l. petens. n. 17. C. de pact. Intellige, quando fit inter perſonas prohibitas: nam limitata cauſa limitatum producit effectum: & ideò non poſſunt merita plus operari circa validitatem ipſius donationis, quam aſcendat valor ipſorum meritorum. In reſiduo igitur non reputabitur tanquam donatio remuneratoria, ſed erit donatio ſimplex. Et hæc eſt communis concluſio, vt dicit Bertrand. conſil. 164. nu. 2. lib. 2. in 2. parte. Vide, quæ dixi infra, q. 8. verſ. Sed pone. Si vero ſit facta inter perſonas non prohibitas, non attenditur, an merita æquiualeant donationi, vel ne ex quo etiam nullis ſubſiſtentibus meritis donatio valuiſſet. Et in hoc nulla eſt controuerſia.*

4 *Sed quæro, quomodo dicantur in his caſibus merita æqui ualere donationi? Reſp. quod in hoc, & an attentis meritis donatio dicatur moderata,*

Perſona autem vel nobilis eſt, & diues, vel ignobilis, & pau-
6 per. Nobilis † & diues ſi remunerandi animo donat, quicquid donat, totum donare videtur; quia illius natura, & officium eſt, maiorem referre gratiam, quam accepit, capit. primo, extr. de donat. At ſi ignobilis, & pauper filius remunerat quam accepit, ibi plus illud, vel magni, vel parui eſt pretij; Si magis eſt pretij; tunc id, quod beneficia præſtita excedit, cadit in donationem ſimplicem: quia in exceſſu ceſſat relatio, ad quã facta eſt. Si verò parui eſt pretij: tota erit donatio remuneratoria: quia, anctore Heſiodo, beneficia accepta eadem menſura reddenda ſunt, & melius ſi poſſis. Debemus quippe agros fertiles imitari, qui plus afferunt, quam acceperunt, teſte Cic. lib. 1. de offic. Ceterum cum certo definiri nequeat: totum Iudicis arbitrio cõmittendum erit. Idque, poſt alios fuſiſſimè explanat Tiraquell. in d. l. ſi vnquam, 8. verb. donatione largitus, num. 84. cum ſeq. C. de reuocand. donat. & Georgius Obrecht. in æconomia donat. diſput. 5. theſ. 174. & ſeqq.

Hoc loco, & illud addẽ-
7 dum: quod † donatio remuneratoria ob ingratitudinem reuocari non poſſit, l. ſi pater, 34. §. 1. ibiq; gloſ. in verb. irreuocabilis, ff. de donationibus, l. metum 9. §. animaduertendũ verſicul. ſed licet vim, ff. quod met. cauſ. Iaſon in l. ex hoc iure, 5. nu 54. ff. de iuſtit. & iur. Alex. conſilio 216. nu. 3. vol. 2. Fuluius Conſtantinus in rubr. tit. Inſtit. de donat. nn. 5. verſ. & hinc poſtea eſt, &c. Cacheran. deciſ. Pedemont. 139. nu. 9. & 28. Tiraquel. in d. l. ſi vnquam, 8. in verbo donatione largitus, nu. 13. & ſeqq. C. de reuocã. donat. Ioſephus Ludouic. in communibus concluſionibus, concluſ. 16. num. 353. Modeſtinus Piſtoris conſ. 63. num. 66. lib. 3. Menochius conſil. 1. nu. 67. lib. 1. conſ. 307. nu. 7. conſ. 331. nu. 66. lib. 4. Natta conſ. 122. nu. 14. tom. 1. Ant. Gabr. Roman. de iure quæſi o non tollend. concluſione ſexta, num. 6. & concluſ. 7. numero 2. Emmanuel Soarez dict. theſau. recept. ſentent. litt. D. num. 235. & ſeq. hoſque referens D. Bocer. dict. Commentar. de donationibus, c. 13. numer. 26. vbi diſſentientes adducit Arium Pinellum in d. l. 1. C. de bon. matern. part. 3. num. 62. verſ. infertur ſeptimo, &c. & Fridericum Prucchmanum in tractat. de regalibus, membr. 2. effect. 6. & ſeq. cap. 4.

8 Denique addendum eſt; donatorem † remuneratorium de euictione teneri donatorio, ex hac potiſſimum ratione: quod donatio iſthæc remuneratoria proprie non eſt donatio, ſed potius permutatio quædam, præallegata lege, ſed & ſi lege, 25. §. conſuluit vndecimo, ff. de petit. hæreditat. In permutatione autem aliter de euictione tenetur, l. ſi permutationis, 29. C. de euictionibus. Et ita plerique tenent, Iacobus de Arena, Bart.

Bartol. Franciſcus Aretin. Alexand. & Iaſon in l. Iulianus 131. §. 1. ff. de verbor. obligat. alijq; quos citat, & probat Tiraquellus in dict. l. ſi vnquam 8. in verb. donatione largitus num. 59. C. de reuocand. donat. Quamuis, poſt Decium in l. ſi donatione, 13. n. 35. & ſeq. C. de collat. contrariam ſẽtẽt. amplecti videatur D. Bocer. d. c. 13. n. 27. *Harp.*

& determinata regula, ſed ſtã-
f *dum eſt arbitrio* [f] *Iudicis. Ita concludunt communiter Scribentes, vt atteſtatur Iaſ. conſ. 154. num. 5. lib. 2. quem refert Epiſcopus Loazes in ſuis allegationibus pro Marchione Velez, fol. 193. nu. 3. Regulariter enim vbicunq; aliquid non eſt. à lege certo determinatum, ſtatur arbitrio Iudicis, vt dixi ſup. lib. 2. §. Iudex. Qđ nota, qa. ſi caſus cõtingeret, bonum eſſet habere Iudicem fauorabilem.*

f *Arbitrio iudicis.*] Ad idem, adde atque plene vide per Menochium de arbit. iudic. cauſ. 132. numer. 7. & ſeq. Item dona ob merita quando facta dicantur, & quomodo merita probentur? dixi ſupra, & adde per Roland. conſilio decimotertio, numero 32. qui loquitur de aſſertione decurionum. *Giach.*

QVAESTIO IV.

SVMMARIA

Ex Claro.

1 *Donatio cauſa mortis quid ſit.*
2 *Et an donatio in dubio debeat iudicari cauſa mortis, vel inter viuos.*
3 *Et quid ſi fiat ab infirmo.*
4 *Et quid ſi in donatione ſit facta mentio mortis.*
5 *Et quid ſi donator promittat donationem non reuocare.*

Ex Additionibus.

1 *Vtrum in dubio donatio cenſeatur inter viuos, an cauſa mortis*
2 *Eſt quoque mortis cauſa donatio, ſi non mortis fiat mentio, ſed verba iſtius donationis vim obtineant.*
3 *An mortis cauſa donatio intelligatur, ſi donator ſit in extremis vitæ conſtitutus; & nulla mortis mentio facta, fuerit, remiſ.*
4 *Et qnid donatio ſub commemoratione mortis facta, cũ clauſula de non reuocando, aſſumat naturam donationis inter viuos.*
5 *Inter viuos, non mortis cauſa donatio eſt, ſi effectus, & executio obligationis in euentum mortis differatur.*
6 *Donatio item inter viuos, nõ mortis cauſa reputatur, ſi donatio ſub mortis mentione in aliquem, & eius hæredes confereatur.*
7 *Inter viuos quoque, non mortis cauſa, præſumitur donatio, ſub mortis mentione facta, ſi quinque teſtes non interuenerint.*
8 *Similiter donatio, conſanguinitatis cauſa ſub mortis mentione facta, inter viuos donatio intelligitur.*

ADDITIONES.

a
1 N *Vnquid in dubio donatio iudicari debeat inter viuos, an cauſa mortis.*] Communis † regula, & concluſio eſt: quod ſi in donatione fiat mentio mortis, præſumatur donatio cauſa mortis, alias ſecus, l. Seia, 42. in fine, ff. de mort cauſ. donat. Et ita, vltra Clarum, & Giacharium hic in ſuis additionibus, et ab ijs citatos, ſentiũt. Antonius Gomeſius lib. 2. variar. reſolut. iur. ciuil. c. 4. num. 15. Didacus Conarruu. in rubric. tit. de teſt. part. 3. nu. 25. Viuius lib. 1. recept. ſentent. verb. donatio. Menoc. lib. 3. præſumpt. cap. 35. Michael Graſſus lib. 1. recept. ſentẽt. §. Donatio cauſa mortis q. 1. nu. 2. D. Bocer. in Commentar. de donat. c. 5. n. 12. Petr. Nico. Mozz. in tractat. de cõtractibus, titul. de donat. rubr. diuiſio donationis reſidet, nu. 19. & ſeq. Pruckman. cõſ. 18. nu. 48. volum. 2. Domin. Card. Tuſcus tom. 2. pract. concluſion. lit. D. concluſ. 655. & ſeq. Thadeus Piſo lib. 4. variar. re-
2 ſolut. cap. 1. n. 3. & 18. Et † licet non fiat nominatim mortis mentio: ſi tamen verba donationis eã vim obtineant, vt videatur donans mortis cauſa donare eſt eiuſmodi donatio: vt ſi dicat donator; ſe bona ſua donare vxori ſi eam ſibi ſuperſtitem fore contingeret, notante Iacobo Thoming. deciſ. 20. n. 8. Eſt quoque mortis cauſa donatio, ſi quis dicat. Quæ bona reperiũtur mea tẽpore mortis meæ, dono filijs meis: quemadmodum ſcribit D. Bocerus d. c. 5. n. 15. allegans Vincentium Carocium deciſio. 84. *Harprec.*

b *Mentio mortis.*] Et tunc preſumitur donatio cauſa mortis, alias ſec., vt not. *Hipp.* Rim. in prin. de don. Inſt. ex illo tex., nu. 315. vbi retulit idẽ adnotaſſe gl. Bar. Ang. Cuma. Imol. ac ceteros Doct. in l. Seia, §. fi. ff. eod. Et hanc dicit eſſe cõem poſt Iaſ in l. quæ dotis nu. 16. ff. ſolut. matr. quam plures recenſ ẽs concordantes, qui deinde ad iſtam cõem annectit 10. limitationes, atq; diſcutit illas: idem vide ibi per eund. plene. Adde ẽt per Duen. reg. 218. Crau. conſ. 214. n. 10. Rol conſ. 8. Fallit ſi proceſſiſſent merita, per Tiraq. in l. ſi vnquam, C. de reuoc. do. fol. 152. Itẽ fallit, quando iudicando cauſa mortis nõ valeret don. p Crauet. conſ. 277. col. fi. *Giac.*

c *Inter viuos.*] Adde qnod iſta cõcluſio recipit aliquas limitationes: quarũ ſex vide p Hipp. Rim. in prin. Inſt. eo. tit. n. 368. uſq; ad nu. 375. & adde, quod dixit Alex. in cõſ. 74 uol. 4. quod dicitur dona. inter uiuos, licet fiat mentio mortis per modũ demõſtrationis: uel ſi ſit pactũ de nõ petẽdo, ſi ſit facta p̄ ſe & hæredibus, Itẽ donatio quãdo dicatur inter uiuos, et quãdo cauſa mortis? uide p Rol. cõſ. 61 uol. 2. ac p Dec. in cõſ. 460 Et qõ dicatur inter uiuos, mẽtione mortis haud attẽta, uide p Rim. cõſ. 426. G.

3 d *Sed quid, ſi facta ſit ab infirmo.*] Quod † mortis cauſa donatio nuaquã intelligatur, niſi mortis mentio facta ſit, quãuis donator ſit in extremis uitæ conſtitutus, ultra Clarũ noſtrũ, & per eũ citatos, tenent Franc. Mãtica li. 1. de cõiect. vlt. volũt. tit. 13. num.

QVAEST. IV.

1 Q*Væro, quid ſit donatio cauſa mortis? Reſp. mortis cauſa donatio eſt, cum qui habere ſe mauult; quam eum, cui donat, magiſq; eum cui donat, quam hæredem ſuum. Sunt verba Iuriſconſulti in l. 1. ff de donatio. cauſa mortis.*

2 *Sed quæro, nunquid* [a] *in du-*
a *bio donatio iudicari debeat inter viuos, an cauſa mortis? Vtilitas autem huius quæſtionis eſt maxima: nam ſi eſt donatio inter viuos, non poterit poſtea reuocari: ſecus autem ſi eſt donatio cauſa mortis, vt eſt in iure motiſſimum. Dic ergo, quod ſiquidem in donatione non eſt facta*
b *mentio* [b] *mortis: quia ſcilicet non eſt collata in tempus mortis; hoc caſu tenendum eſt in*
c *dubio, quod ſit donatio* [c] *inter viuos, non autem cauſa mortis. Ita tenet gloſſ. in l. apud Celſum. §. Iulianus, in verbo, Spopondiſſet, ff. de doli mali exceptio. & eſt communis op. vt dicit Iaſon in l. quæ dotis numero 26. ff. ſolut. matr. hæc enim qualitas, quod ſit cauſa mortis, in dubio præſumi non debet, ideo qui illam allegata, debet eam probare: alias ſtandum eſt in regula; Quod quicunque donat, cenſetur velle dominium in donatarium transferre, & conſequenter inter viuos, & irreuocabiliter donare. Et hæc quidem concluſio de plano procedit, quando donatio fit ab homine ſano, vel non nimis grauiter infirmo. Sed*
3 *quid ſi facta ſit* [d] *ab infir-*
d *mo, præſertim exiſtente in articulo mortis, & quem veriſimile ſit de morte ipſa cogitaſſe, licet forte in ipſa donatione nulla mentio mortis facta fuerit? Reſpond. Anton. de Butr. in capitulo 2. de conſuetud. tenuit, quod cenſeri debet donatio cauſa*